

УДК: 654.19:070(575.2) (40)

Керимова Бегимай Жаныбековна
Преподаватель КНУ им.Ж.Баласагына
Керимова Бегимай Жаныбековна
Ж.Баласагын атындагы КУУнун окутуучусу
Kerimova Begimay Zhanybekovna
lecturer at KNU named after Zh. Balasagyn
Медетова Айжан Аскарровна
Преподаватель КНУ им.Ж.Баласагына

Медетова Айжан Аскарровна
Ж.Баласагын атындагы КУУнун окутуучусу
Medetova Aizhan Askarovna
lecturer at KNU named after Zh. Balasagyn

1970-85-ЖЫЛДАРДАГЫ КЫРГЫЗ РАДИОСУНУН РЕДАКЦИЯЛАРЫ ЖАНА АНДАГЫ ЖУРНАЛИСТТЕРДИН ИШМЕРДҮҮЛҮГҮ

Аннотация. Макалада сексен жылдан ашык тарыхы бар кыргыз радиосунун 1970-85-жылдардагы редакциялары, ошол жылдарда иштеген журналисттердин ишмердүүлүгү, эмгеги тууралуу маалыматтар каралган. Ошондой эле, «социалдык дымыгуу» деп аталган (сенек) мезгилиндеги программалардын негизги багыты, ошол учурдун техникалык жабдыктары тууралуу кеп козголгон.

Негизги сөздөр: сенек, кыргыз радиосу, журналист, пропаганда, советтик, жанр, программа, редакция, эфир.

РЕДАКЦИИ КЫРГЫЗСКОГО РАДИО И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЖУРНАЛИСТОВ В 1970-85 гг.

Аннотация. В статье представлены сведения о редакции Кыргызского радио в 1970-85 годах, имеющей более чем восьмидесятилетнюю историю, о деятельности и творчестве журналистов, работавших в те годы. А также рассмотрено основное направление программ период «социального застоя» и их техническое оснащение.

Ключевые слова: сенек, кыргызское радио, журналист, пропаганда, советский, жанр, программа, редакция, эфир.

EDITORIAL OFFICES OF KYRGYZ RADIO AND THE ACTIVITIES OF JOURNALISTS IN 1970-85

Abstract. The article narrates history of Kyrgyz radio, broadcast for more than 80 years, the radio edition of 1970-85. The staff workers and their contribution to the development of Kyrgyz radio. The technical equipment, the main direction of the programs of the period so-called «social calm» .

Key words: senek, kyrgyz radio, journalist, propaganda, soviet, genre, program, editorial, ether.

Көп жылдык тарыхы бар кыргыз радиосунун ар мезгилдеги программаларын талдай турган болсок, мамлекеттин алган багытындагы өзгөчөлүктөрдү байкоого болот. Радионун тарыхы тууралуу кеп кыл-

ганда чыгармачыл өндүрүш, журналист, дикторлордун ишмердүүлүгү менен гана чектелүү аздык кылат. Өзүнүн түптөлүүсүнө көп факторлор негиз болгон радиодо алгач имарат, тиешелүү студиялар курулуп, тех-

никалык жагы калыптанган соң гана чыгармачыл эмгек жамаат ишке кирет. Радионун өзүнө тиешелүү болгон бул көрүнүштөрдөн сырткары өлкөнүн бардык жерине телекоммуникациялык жабдыктардын орнотулуп, атайын ири станциялардын ишке берилишин да бөлүп кароого болот.

1970-жылы Жаш Гвардия бульварына Фрунзе радиостудиясы толугу менен көчүп барган. Бул кезде телерадиокомитетте иштегендердин саны көбөйүп, редакциялар да адистешип көп тармактуу боло баштаган. Ал эми жергиликтүү телерадиоберүүлөрдүн башкы редакциясы уюшулуп, ошондой эле областтык радио жана теле редакцияларды түзүү иштери активдүү жүргүзүлгөн. Ош, Ысык-Көл, Чүй, Талас, Нарын аймактарында областтык редакциялардын түзүлүп иштей башташы-маалыматты, илим, билимди, маданиятты калктын калың катмарына жайылтууда болгон радионун маанисин ого бетер жогорулатты. Бул жылдары республикалык телерадиокомитет элет турмушунун проблемаларын жеринен чагылдырып турууга көңүл бөлүп, жергиликтүү редакциялардын ишин бир топ жандандырууга жетишишкен.

1970-жылдардын ортосунда мамлекеттик комитет техникалык жактан жаңыланып турган. Анткени маалымат таркатуунун негизин түзгөн каражат техника болуп саналат. Ошондуктан «социалдык дымыгуу» (сенек) мезгилинде программалардын идеалдуулугуна көңүл бурбастан, өз маалыматарын сапаттуу таркатуу үчүн ар бир ММК түрүнүн техникалык базасын биринчи орунга коюшкан.

1971-жылдары кыргыз радиосунда 7 саатка созулган радиопрограммалар дайындалып, эл чарбачылыгынын ийгиликтери, республикадагы илим жана маданият жаатында чон ийгиликтерге жетишкен адамдар жөнүндө даярдалып, эфирден кетип турган. 1971-жылдын 1-февралында угузулган кыргыз радиосунун радиопрограммасы мамлекеттик комитет тарабынан эң мыкты деп табылган.

1971-жылы 9-мартта “Маяк” программасында кыргыз радиосунун радиожурналисттери жана бүткүл союздук радионун кабарчысы Б.Г.Лазерев менен биргеликте республикадагы эмгекчилердин кылган эм-

гектери жөнүндө оперативдүү түрдө кыскача даярдалып берилген передача “Кызыл тактадан” көрүнүктүү берүү катары орун алган.

Ошондой эле бүткүл союздук эфирге республикадагы эл чарбачылыгынын өнүгүүсү жөнүндө берүү даярдалып, мамлекеттик комитеттин башкы пропаганда редакциясы тарабынан жакшы пикирлерди алган.

Мына ушундай жогорку деңгээлде берүүлөрдү даярдагандыгы үчүн пропаганда редакциясынын редактору Т.Ф. Чайке, башкы маалымат редакциясынын редакторунун орун басары Н.П. Копытов жана башка режиссер, кабарчылар министрлик тарабынан алкышка ээ болушкан.

Ошол эле жылы телерадио боюнча СССРдин мамлекеттик комитети жана маданият профсоюздук бирикмеси тарабынан “Эң мыкты кесип ээси” деген аталыштагы бүткүл союздук мелдешти уюштурушкан. Мелдештин негизги максаты маданият, экономика, айыл чарба жана башка тармактагы мыкты кесип ээлерин тандоо болгон. Мелдештин жыйынтыгы жыл сайын радио күнүнө карата 7-майда чыгарылып турган. [1]

1971-жылы 30-декабрда Телерадио боюнча ССР министрлер кеңешинин мамлекеттик комитетинин төрагасы А. Токомбаевдин 1972-жылга карата Борбордук ички союздук радиоберүүлөрдүн кээ бирлеринин көлөмүн кыскартуу жана айрымдарыныкын көбөйтүү туурасындагы буйругунда төмөндөгүлөр жазылган:

Башкы пропаганда редакциясы-6 саат, анын ичинде:

“Республикада жана областтарда” берүүсү – 2 саат 30 мүнөт

“Радиожурналдар үчүн кадрлар” – 30 мүнөт

“Родина” – 3 саат

Музыкалык редакциясынын башкы берүүлөрү-11 саат 50 мүнөт, анын ичинен:

“Маяк” программасы – 4 саат 50 мүнөт. Башка программалар – 7 саат. Адабий-драмалык берүүлөрдүн башкы редакциясы – 3 мүнөт

Балдар жана жаштар берүүлөрүнүн башкы редакциясы – 1 саат, анын ичинен:

Жаштар үчүн уктуруулар – 30 мүнөт.
Балдар үчүн – 30 мүнөт.

Фестивалдык программалар-6 саат.

1972-жылы 1-июнда СССРдин уюшулганынын 50 жылдыгына карата СССР элдеринин маданиятынын майрамы өткөрүлгөн. Мында Кыргызтелерадиосунун симфониялык оркестри тарабынан жазылган музыкалар уктурулган.

Бардыгы 1970-72-жылдарда 18 саат таза музыка жазылып алынган. 1972-жылы оркестр менен музыкалык редакциянын биргелешкен иштеринин келечектеги планы боюнча 56 наамдагы кыргыз композиторлорунун жана мелодистеринин чыгармаларынын жазылуусу белгиленген.

1973-жыл боюнча Кыргыз СССР Министрлер Советинин мамлекеттик телерадио берүүсү күн сайын 2 саат 12 минутага (жумасына – 15 саат 20 мин.) барабар болгон. Кыргыз радиосу кыргызча, орусча, немисче жана дунганча уктурууларды берет. Берүүлөрдүн жалпы көлөмү 1-жана 2-программалары боюнча күн сайын:

1-программа боюнча: кыргыз тилинде 7 саат 48 минута, орус тилинде 4 саат.

2-программа боюнча: кыргыз тилинде 2 саат 30 минута, орус тилинде 1 саат 3 минута.

Жыйынтыгында Кыргыз радиосунун жеке берүүлөрү суткасына 24 саат 21 минутаны түзгөн.

Кыргыз радиосунун составында төмөнкү башкы редакциялар бар болгон:

1. Информация башкы редакциясы
2. Пропагандалоо башкы редакциясы
3. Музыкалык берүүлөрдүн башкы редакциясы

4. Адабий драмалык берүүлөрдүн башкы редакциясы

5. Балдар жана жаштар башкы редакциясы

6. Алмашуу редакциясы

Информациялык берүүлөрдүн башкы редакциясы жумасына 1-жана 2-программалар боюнча 13 саат 35 минута же жеке берүүлөрдүн 8 пайызын түзгөн.

2-программа боюнча: кыргыз тилинде 5 саат 3 минута, орус тилинде 47 минута.

Пропагандалоо башкы редакциясы өзүнө төмөнкү редакцияларды камтыган.

1. Пропагандалоо редакциясы

2. Маданият жана турмуш-тиричилик редакциясы

3. Айыл-чарба кызматкерлеринин башкы редакциясы

4. Өнөр-жай кызматкерлеринин башкы редакциясы

5. Немец тургундарынын башкы редакциясы

6. Дунган тургундарынын башкы редакциясы

Пропагандалоо башкы редакциясынын жумалык берүүлөрү 1-жана 2- программа боюнча: 24 саат 30 минута же жалпы уктуруунун 14 пайызы түзөт. Андан тышкары биринчи программа боюнча: кыргыз тилинде 8 саат 21 минута, орус тилинде 1 саат 35 минута болгон.

Немецтердин уктуруусу 1-жана 2-программа боюнча жумасына бир саат уктурулат. Дунган тилиндеги уктурууларга да ошондой эле убакыт бөлүнгөн. Берүүлөр кыргыз, орус тилдеринде жүргүзүлгөн. [2, 24-26]

Кыргыз ЦК КПССтин 1970-жылкы буйругуна карата жаңыланган ведомствонун максаты төмөндөгүдөй берилет: “Марксизм-ленинизмди, КПССтин, Совет өкмөтүнүн чечимдерин жана буйруктарын пропагандалоо, коммунисттик түзүлүштүн максаттарынишке ашырууда жумушчуларды мобилизациялоо, Советтер Союзундагы, чет мамлекеттеги маалыматтарды, белгилүү чет өлкөлүк адабияттар жана искусство тууралуу оперативдүү маалымат берүү, бирдей техникалык саясатты киргизүү жана илим менен техниканын жаңы жетишкендиктерин колдонуу менен телевидениенин, радио берүүнүн мындан аркы өнүгүшүн камсыздоо”. [3, 230-270]

Аталган жылдардагы көбүнчө пропагандисттик берүүлөрдүн парадоксу бул бир көз чаптырганда журналисттик чыгармачылыктын талап кылынган компоненттери аларда кездешкен. Микрофондо эмгектин чыныгы баатырлары, саясаттын, экономиканын жана маданияттын орчундуу окуяларынын катышуучулары – белгилүү адамдар чакырылган; корреспонденттер радионун баардык жанрларын татыктуу пайдаланган, ал эми үн режиссеру так, психологиялык ишенимдүү монтаждык ритмди жасаганга

аракет кылышкан. Бирок бул аракеттер угармандардын купулуна анча толгон эмес да белгилүү бир деңгээлде ишенбөөчүлүктү жараткан. Мунун баардыгы радиодогу программалар позитивдик багытка ооп кеткендигинен эле. Коомдогу чыныгы жашоодо карама-каршы көрүнүштөр барган сайын басымдуулук кылган. Ошондой берүүлөрдүн бири “Коммунист жөнүндө сөз” аттуу цикл болуп саналат.

Пропаганданын башкы редакциясы көңүл ачуучу берүүлөрдү даярдагандыгы менен көпчүлүктүн көңүлүн бурган. Анын структурасында сатира жана юморгон бөлүмү болгон. Маалыматтын башкы редакциясынын программалары (“Последние известия” жана “Маяк”) жаңылыктар чыгарылышын, гезиттерге обзорду камсыздаган, “Эл аралык күндөлүк”, “Тегерек стол” эл аралык баяндамачылар, автоиспекциянын программасы болгон “Красный! Желтый! Зеленый!” жана ошондой эле “Бюллетень розыска родных” – согуш мезгилинде жакындарын таппай калган адамдар үчүн жана партиялар съездинен атайын берүүлөрүн, өлкө жетекчилигинин колхоздорго, заводдорго болгон иш сапарлары тууралуу репортаждар менен камсыздаган. Маалымат башкы редакциясынын катарында Кызыл аянттагы Октябрь жана Биринчи май майрамдарынан даярдалган репортаждар өзгөчө орунга ээ болгон

Бул мезгилде жалпы жолунан 900дөн ашык чыгармачылык жамаат иштеп калган. Түзүлүшү боюнча бирин-бири толуктаган бир нече бөлүктөрдөн: Мамлекеттик коллективдин жетектөө, башкаруу тобунан, телекөрсөтүүдөн, радиоуктуруулардан, “Кыргыз телефильм” студиясынан, радиотелеборбордон, симфониялык оркестр жана хордон, Ош областык телекөрсөтүү жана радиоуктуруу боюнча комитетинен, Ысык-Көл жана Нарын областык радио редакцияларынан турган. Кыргыз радиосунун уктурууларынын суткалык көлөмү эки программа боюнча 40,9 саатка жеткен. Анын ичинде өзүбүздүн даярдалган берүүлөр 24 саатка барабар болуп, биринчи программа боюнча 12,3 саатты түзгөн. Ошол 24 саат жергиликтүү берүүлөрдүн 19 сааты кыргыз тилинде даярдалган. Андан

тышкары жумасына бир сааттан немец жана дунган тилдериндеги уктуруулар такай берилип турган.

Кыргыз радиосунун берүүлөрүнүн көлөмү 1965-жылдагы абалы менен салыштыра келсек, 1975-жылдары жергиликтүү берүүлөрдүн көлөмү сегиз саатка көбөйгөндүгүн байкайбыз. Ошол жылдары радионун биринчи программасы Кыргызстандын бүт дээрлик аймагын камтып калган, экинчи программа болсо 80 пайызын ээлеген эле.

1975-жылдын 1-январында республикабызда радиону кабылдап кайра алып уктуруучу радио түйүндөр 318ге жеткен. Анын 234 Кыргыз ССРинин байланыш министрлигине, 84 колхоздорго жана башка мекемелерге караган.

Кыргызстанда 1975-жылы 380 миң радиоточка бар болчу. Зым тартылып иштеген уктуруулар 1376 элдүү пункттарды камтып калган. Республикабыздын отуз төрт райондорунун он бешин радиолоштуруу толугу менен бүткөрүлөт. Эл арасында 500 миң үналгылар, магнитофондор пайдаланылып жаткан.

1976-жылдын август айында Кыргызстан Компартиясынын Борбордук Комитетинин атайын токтому менен Кыргыз телекөрсөтүүсүнүн жана радио берүүсүнүн редакциялары биригип иштөө жолуна өткөрүлгөн. Бул жолку анын демилгечиси бүткүл Союздук телерадио мамлекеттик комитетинин жетекчилери болду. Аны биринчилерден кабыл алып, ишке ашырган өзүбүздүн комитеттин ошол кездеги төрагасы Асанбек Токомбаев болгон.

Бул биригүүнүн ыңгайлуу жакшы жагы да, ыңгайсыз терс жактары да бар болчу. Ыңгайлуу теле менен радионун айрым редакциясынын ишин ар тараптан координациялоого чоң көмөк көрсөтө алгандыгында. Мисалга, кабарларды даярдоо үчүн мурда чыгармачылык топтор телеге өзүнчө, радиого өзүнчө түзүлчү. Техникалык каражат да өзүнчө бөлүнчү. Бир эле жерден алып келген материалдарын ар кими өзүнчө басышчу. Эми аны бир эле чыгармачылык топ тейлеп, ишке ашырып калды. Бул жагдай техникалык ошондой эле чыгармачылык үнөмгө да алып келди. Теледеги редакторлор менен

режиссерлорго чогуу олтуруп иштөөсүнө шарт түзүлүп, пландаштырылган темасынан сценарийинен баштап бирдикте, чогуу ишке ашырып жатышты. Башкы редакциялардын берүүлөрдү ыраатташтыруусуна ыңгайлуу шарттар түзүлдү. Берүүлөрдүн тематикасын ыңгайына карап телеге же радиого бөлүштүрүүсү айрыкча ыңгайлуу жемишин бере баштады. Мисалы көрсөтмөлүүлүгүнө карап айрым радиого түшкөн материалдар телеге пландаштырылып иштелди. Же тескерисинче, телеге түшкөн материалдар уккулуктуулугуна карай радиого ыйгарылып бериле баштады.

Ал эми ыңгайсыздыгы бири-биринен асман менен жердей айырмаланган эки үгүт каражатынын редакцияларын зордуктап кошкондугунда, бириктирип аралаштырууга, данакерлөөгө аракет кылгандыгында болчу. Анткени экөө бир комитетке биригип, бир туугандай жашап келишкендигине карабай айырмалары чоң эле. Радио теленин “сокур агасы” деп аталганына карабай журналистикке өтө жакын үндүн күчү менен иштеп келишкен.

Ошондой эле кыргыз радиосунун адабий-драмалык редакциясынан “СССР элдеринин адабияты” деген жарым сааттык радиоберүү жума сайын уктурулуп, анда союздук республикага кирген улуттар адабиятынан маалыматтар гана берилбестен, кыргыз тилине которулуп радиопьеса, радиоинценировка түрүндө да, музыка коштоп кызыктуу, уккулуктуу даярдалган көркөм берүүлөр да уктурулуп турган.

Кыргыз радиосунда жогоруда аталган редакцияларда эң мыкты делген, элге табият тартуулаган кооз үнү менен таанымал болуп келишкен журналисттер иш алып барган.

Сексен жылдан ашык тарыхы бар кыргыз радиосунда көптөгөн таланттуу инсандар эмгектенип, из калтырышты. Телерадионун пайдубалын түптөгөн жетекчилерден тартып, журналист, диктор, режиссер, үн режиссер, оператор, монтажер жана башка адистикти аркалаган кызматкерлерди кичи муун дайыма эскертишип, илимий адабияттарда, эстелик чыгармаларда ысымдары аталып жүрөт. Радионун айрым мыкты кызматкерлери баскан изин эскерип, өткөн турмушундагы кызмат учурунда орун алган ары татаал, ары түйшүктүү, бирок

ошону менен бирге кызыктуу күндөрүн жазып калтырышканы бар.

Кыргыз телерадио кызматына жарым кылым өмүрүн арнаган инсан- Жумакадыр Эгембердиевди кыргыз коомчулугу-телерадионун ишмери, журналист-публицист, жазуучу-котормочу, окумуштуу-педагог, коомдук ишмер деп көп кырдуу таланты менен эстеп келишет.

Жумакадыр Эгембердиев кыргыз радиосунун адабий-драмалык редакциясынын структурасын биринчилерден болуп өзгөртүп, редакцияны чыгармачыл жамаатка айландырып түптөп берген жетекчилердин бири болгон. 1954-жылы бул редакцияга жалгыз өзү редактор болуп келип, он жылдан кийин редакцияны кеңейтип чоң көркөм берүүлөрдүн чордонуна айлантаат. Адабияттык, музыкалык, балдар жана жаштар үчүн уктуруу бөлүмдөрүн ачканга жетишкен. Акыры жүрүп, ошол бирикменин ар бир тармагынын өз өзүнчө башкы редакциясын түзүп, алардын ар бирин өз алдынча бөлүп чыгарууга чоң эмгек жумшап, ишке ашырган.

Дагы бир чоң эмгеги-комунд күүсүнөн баштап “Манас эпосуна” чейин, симфониялык чыгармалары менен кирген “Кыргыз музыкасынын антологиясы” циклиндеги 36 пластинканы түзүүгө да демилгечи болгон. Андан тышкары кыргыз радиосунда бүгүнкү күнгө чейин уктурулуп жүргөн көңүл ачуучу программа “Кутмандуу болсун күнүңөр” жана “Ыр канатындагы” журналдар мындан кырк жыл мурун Эгембердиевдин сунушу, демилгеси менен ачылган.

Ал эми 1976-жылы телерадионун редакциялары кошулуп кеткен шартта да, Жумакадыр Эгембердиев телерадионун адабий-драмалык редакциясын он жыл жетектеген. [3, 8-10]

Кыргыз радиосуна чоң салымын кошкон кийинки журналист-Абилезим Ниязов.

Ал саясий багыттага материалдарды, газетадагы макалаларды, акыркы кабарларды, көркөм окууларды обого чыгарган. 1970-жылы “Он мүнөт” поэзия циклына өзбек акыны Айбектин ырларын окуган. Кийин, Рабия Менсеитованын сунушу менен дикторлор жамаатына жетекчи болуп дайындалып, 1979-жылы көп жылдык үзүрлүү эмгеги бааланып, “Кыргыз

Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер” деген наам, Кыргыз Республикасынын Ардак Грамотасы менен сыйланган.

Телерадиокомитеттин, массалык-маалымат каражаттарынын, эң маанилүү деп эсептелинген бул тармагында, көп убакытка чейин үзүрлүү эмгектенген, бирден-бир орус тилдүү журналист Аркадий Иосифович Битюков болгон. Ободо өз калемине таандык болгон ыр саптарын окуп бербестен, радионун адабий редакциясы менен тыгыз байланышта болуп, эфирге Кыргызстандын жана Советтер Союзунун акын-жазуучуларынын чыгармаларынын негизинде түзүлгөн радиокомпозицияларды даярдап угармандарга тартуулаган.

Кыргыз радиосунун легендасына айланган, 20 жылдан ашуун Республикалык телерадиокомитеттин төрагасынын биринчи орун басары болуп эмгектенип, совет доорунан баштап, Кыргызстан өз эгемендүүлүгүнө жеткен күнгө чейин бир катар радиоберүүлөрдү даярдап, обого чыгарып келген.

Улуттук радиодо иштеген элүү беш жылдын ичинде Турсун Уралиев көп иштерди жасаган. Радиодогу “Кутмандуу болсун күнүңөр” берүүсүнө улай “Бетке айткандын заары жок” деген сатиралык, юмору аралаш, басма сөздөгү фельетонго окшогон уктурууну уюштуруп обого алып чыкты. Музыкалык сабаттуулукка багытталган “Ыр канатында” деген уктурууну уюштурган. Ал эми “Театр микрофондо”, “Акындар микрофондо”, “Эл шайырлары микрофондо” деген уктуруулары кыргыз радиосунун жаңы табылгалары катары бааланып, ар бир рубрикадагы чыгармалар эл-журттун назарына түшүп турган. Ошондой эле Т. Уралиев уюштуруп обого алып чыккан.

Басма сөздө эки жыл эмгектенип, журналисттик текстти жазуунун чеберчилигин өздөштүрүп такшалган, бирок акыры жүрүп өзү эңсеген репортерлик эмгекти аркалаган Шаймерден Керимбаев 1966-жылдан баштап пропаганда редакциясында улук редактор болуп иштей баштаган. Ал жер-жерлерди кыдырып, коммунисттик партиянын идеологиялык максаттарын массага жайылтууда, партиялык турмуштун актуалдуу маселелерин чагылдырууда

орчундуу материалдарды даярдаган жана редакциялаган.

Кыргыз радиосунда үнү менен көпчүлүктүн эсинде калган белгилүү диктор Шалиман Нурматова болгон. Жаш кезинен радиого келип көптөгөн ийгиликтерге жетишкен. “Көркөм окуу” программасында классикалык улуу жазуучулардын, акындардын чыгармаларынан жарым саат, 15 минуталык убакыттардан жаздырып “Алтын казынага” калтырган. 1969-жылдан тартып, 1971-жылга чейин Кыргыз радиосуна дикторлук кызматта олтурган. 1977-78-жылдары каттар бөлүмүндө башкы редактор болгон. Ушул жылдары Москвадан жогорку категориядагы дикторлук наамды алган. 1980-83-жылдары телерадиокомитетинин профсоюздар комитетинин төрайымы болуп шайланган. 1983-90-жылдары кыргыз радиосунда редакторлук милдетти да аткарып, жогорку категориядагы башкы дикторлук кызматта иштеген.

Кыргыз радиосунун “Балдар редакциясында” жарым кылым өмүрүн арнаган дагы бир диктор, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер Любовь Михайловна Данильченко болгон. Ал 1970-жылдан баштап штатка диктор болуп кабыл алынып, ар бир угуучунун жүрөгүнөн түнөк тапкан. “Шедевры мировой музыки”, “Концерты по заявкам”, “Только для вас”, “В гостях у сказки” сыяктуу уктурууларды алып барып, жомокторду өзү жазып эфирге алып чыккан.

“Сенектик мезгилдеги” кыргыз радиосу Асанбек Токомбаевдин ысымы менен тыгыз байланышта. Ал кыргыз телерадиосун эң узак убакыт жетектеген инсан. “Сенектик доор” деп аты жагымсыз угулганы менен бул учурда кыргыз радиосу техникалык жагынан калыптанып, берүүлөрдүн сапаты, мазмуну жакшыра баштаган. Токомбаев бул кызматка келгенге чейин “Кыргызстан” басмаканасынын директору, “Советтик Кыргызстан” гезитинин башкы редактору кызматтарын аркалаган. Өмүр жолунда 23 жыл Борбордук Комитеттин курамында болуп, партиялык турмуштун элегинен өткөн. Кадрлардын деңгээлин жогорулатууга аракеттер көрүлүп, режиссер, редактор, операторлордун билимин тереңдетүү мак-

сатында Москвага, Ташкентке окууга жөнөтүлүп турган. А. Токомбаевдин мектебинде тарбияланып, тажрыйбасын үйрөнүшкөн кызматкерлер азыр “Эл артисти” наамын алууга жетишкен, өлкөгө төбөсү көрүнгөн инсандар.

Деги эле кыргыз радиосунда эмгеги синген журналисттер өтө көп болгон. Алсак: Г. Мамбетова, Г. Норузбаева, З. Мамбетова, В. Гонтарь, В. Клоков, В. Ровинский, Т. Алсеитова, Г. Ковалев, Б. Акматов, А. Исмаилов, Н. Кожотаева, Т. Майрыков, Д. Пиваварова, А. Сатыбалдиев, С. Абдрахманова, Т. Бөрүбаев, Н. Валерьяновна жана башкалар.

Кыргыз радиосунун түптөлүшүндө, өнүгүшүндө, уктуруулардын жакшыртылышынын артында таланттуу журналисттер, режиссер, операторлор, дагы башка көптө-

гөн кесип ээлеринин эмгектерин айта кетүү зарыл.

Ошентип кыргыз радиосунун басып өткөн жолуна саресеп сала турган болсок, нечендеген ашуу ашканын, шарт, кырдаалдарга жараша өнүгүп, өсүп отурганын байкабыз. Албетте, мекеменин түптөлүшүнө жогоруда аты аталган кызматкерлердин салымы зор. Элге уктурууларды даярдоодо нечендеген кыйынчылыктар баштан кечирилди. Өзгөчө радио ачылган алгачкы жылдардагы кызматкерлердин абалын бүгүнкү күн менен элестетүү мүмкүн эмес. Атайын адистик боюнча билимдин жоктугуна карабай, кызматкерлер өздөрүнүн милдетин иштин жүрүшү менен өздөштүрүшүп, өздөрүнөн кийин келген муундарга тажрыйбасы менен бөлүшүп келишүүдө.

Адабияттар:

1. Кыргыз республикасынын мамлекеттик архиви
2. *Шерель П.А.* Истории отечественного радиовещания. М., 2007. 230-270 беттер
3. Кыргыз радиосунун тарыхы бейне сүртүмдөрүндө Бишкек 2011ж, 8-10-беттер.
4. Кыргыз тилинин түшүндүрмө сөздүгү. Ф., 1969г. 187-б.